

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Музичука Олександра Миколайовича – на дисертацію Кібець Дар'ї Вікторівни «Адміністративно-правове регулювання валютних обмежень», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку України для вирішення економічних проблем, які наразі існують та зумовлені різними чинниками, необхідно проводити структурні адміністративні реформи, здійснювати дерегулювання економіки, знижувати адміністративне навантаження на бізнес та фізичних осіб тощо. У цьому контексті важливе значення належить валютній політиці держави, яка відображає як внутрішні, так і зовнішні економічні інтереси країни. Водночас, численні нормативно-правові акти, які регулюють питання валютних обмежень, сьогодні є досить розпорошеними, мають різне галузеве спрямування, більшість актів мають підзаконний характер та прийняті на різних етапах ринкових реформ, що обумовлює їх внутрішню суперечливість.

Сучасна валютна політика держави спрямована на зміцнення валютно-фінансового становища країни та національної валюти, підтримання її платоспроможності та кредитоспроможності, забезпечення надходження валюти з-за кордону у зв'язку з зовнішньоекономічною діяльністю, залучення іноземних інвестицій та стабілізацію внутрішнього валютного ринку України тощо. Цілями адміністративно-правового регулювання валютних обмежень як напрямку валютної політики є вирівнювання платіжного балансу, підтримання валютного курсу, концентрація валютних цінностей в руках держави для вирішення поточних і стратегічних завдань.

Швидка зміна економічної ситуації в країні у зовнішньоторговельних і валютно-фінансових відносинах з іноземними державами, новизна завдань

валютного регулювання і брак практичного досвіду вирішення виникаючих проблем, визначає актуальність розгляду теми адміністративно-правового регулювання валютних обмежень.

З огляду на вище зазначене, дисертаційна робота Кібець Дар'ї Вікторівни «Адміністративно-правове регулювання валютних обмежень» виконана на безперечно актуальну тему, оскільки, незважаючи на існуючі наукові праці із даної проблематики, питання визначення поняття та структури механізму адміністративно-правового регулювання валютних обмежень, напрямків удосконалення адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні та можливості використання зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні не були предметом системного вивчення або окремого аналізу та розглядались лише поверхово.

Обґрунтованість та достовірність положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Надане на рецензування дисертаційне дослідження містить достатньо обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації і є одним із перших в українській науці адміністративного права самостійним комплексним науковим дослідженням теоретичних та практичних проблем адміністративно-правового регулювання валютних обмежень. Розглянувши дисертацію можна зробити висновок, що автор дійсно на підставі аналізу існуючих підходів учених, чинного законодавства України і практики його реалізації, а також проектів нормативно-правових актів визначив сутність та особливості адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні, а також окреслив напрямки його вдосконалення.

Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження.

Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Їх застосування характеризується

системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їхнього соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертанткою предмету дослідження. Починаючи роботу з історико-правового аналізу, сутності, змісту та особливостей адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні, авторка поступово досліджує механізм, методи, визначає суб'єктів адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні та аналізує зарубіжний досвід з регулювання валютних обмежень з метою визначення можливості його застосування в Україні.

Все це дозволило авторові сформулювати ряд важливих наукових положень, висновків та рекомендацій.

Викладені в дисертації погляди здобувача на проблеми адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні є достатньо обґрунтовані, зроблені висновки та визначені поняття мають відповідний ступінь наукової новизни. Всебічність зробленого аналізу підтверджується достатньою кількістю використаних автором наукових, інформаційних та правових джерел.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами та темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017 – 2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р., Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., а також науково-дослідних тем «Діяльність органів публічної

влади щодо забезпечення стабільності та безпеки суспільства» (номер державної реєстрації 0114V001904), «Шляхи оптимізації інститутів адміністративного та кримінального права на трудові та соціальні правовідносини населення України» (номер державної реєстрації 0113U007517) Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити сутність та особливості адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні та запропонувати концепцію розвитку правового регулювання адміністративно-процедурних відносин у сфері валютних обмежень в Україні, обґрунтувати низку нових теоретичних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань.

До вагомих результатів дисертаційного дослідження Кібець Д.В., які відрізняються науковою новизною, можна віднести:

- класифікацію завдань валютного регулювання (с. 41);
- узагальнення форм валютного регулювання, які запропоновано об'єднати в такі три основні групи: а) форми прямої дії; б) форми непрямой дії; в) форми валютного регулювання, які за необхідності можуть мати пряму та/або непрямую дію (с. 60-61);
- визначення поняття адміністративно-правового регулювання валютних обмежень, під яким запропоновано розуміти сукупність норм адміністративного права, які спрямовані на упорядкування специфічних правовідносин, що виникають в процесі здійснення органами державної влади валютного регулювання шляхом використання відповідних інструментів та засобів (с. 65);

– визначення поняття «механізм правового регулювання валютних обмежень», під яким запропоновано розуміти сукупність законодавчо визначених юридичних засобів та інструментів, які організовані належним чином та у своїй сукупності дозволяють упорядкувати правовідносини, що виникають у процесі реалізації валютного обмеження, як форми валютного регулювання (с. 80);

– визначення поняття адміністративно-правовий статус суб'єктів регулювання валютних обмежень в Україні як категорії, що відображає юридичне становище даних суб'єктів у системі публічних правовідносин щодо регулювання зазначених обмежень, яке, у свою чергу, визначається колом завдань, прав, обов'язків, функцій та інших юридично значущих властивостей указаних суб'єктів, закріплених у відповідних нормативно-правових актах (с. 96);

– визначення поняття адміністративно-правові методи регулювання валютних обмежень під якими запропоновано розуміти сукупність закріплених у нормах адміністративного права прийомів та способів впливу, за допомогою яких компетентні суб'єкти впроваджують зазначені обмеження та забезпечують відповідний владний вплив на сферу валютно-фінансових відносин (с. 132);

– розкриття значення підзаконного рівня правового регулювання валютних обмежень, яке полягає в тому, що саме на ньому: по-перше, конкретизуються вимоги до процедури надання дозволу на здійснення господарської діяльності з проведення валютних операцій; по-друге, уточнюється та конкретизується порядок здійснення резидентами та нерезидентами валютних операцій на території України; по-третє, визначається порядок переміщення валюти та валютних цінностей через кордони України; по-четверте, запроваджуються конкретні види та форми обмежень щодо використання іноземної валюти в Україні та проведення операцій із нею (с. 124);

– узагальнення досвіду США, Франції та Польщі у сфері валютних обмежень, результатом якого став висновок, що більшість обмежень, які діють у зазначених країнах, мають на меті забезпечення прозорості фінансових потоків, протидію: тіньовому валютному ринку; легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; тероризму (с. 177).

На схвалення заслуговує й ціла низка інших положень дисертації.

В цілому, результати дослідження свідчать про наукову новизну дисертаційної роботи. Більшість з них знайшла відображення у наукових працях.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Дисертаційна робота Кібець Д.В. являється вагомим внеском у розвиток теорії та практики адміністративно-правового регулювання валютних обмежень в Україні. Викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані у науковій діяльності – як основа для подальших досліджень теорії та практики правового регулювання валютних обмежень; у правотворчості – в ході уточнення та доповнення чинних законів та підзаконних нормативно-правових актів, а також під час розроблення проектів відповідних нормативно-правових актів, що буде сприяти поліпшенню правового регулювання валютних обмежень; практичній діяльності – з метою підвищення ефективності діяльності системи суб'єктів регулювання валютних обмежень в Україні; у освітньому процесі – під час підготовки підручників та навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті. Враховано їх також у навчально-методичних розробках, підготовлених за участю автора.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих у роботі положень базується на ґрунтовному

опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Дисертант сформулювала висновки, які здатні стати значним внеском у розвиток вітчизняної теорії адміністративного права.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації та наукові публікації відображають зміст і результати виконаної дослідної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації.

В цілому високо оцінюючи зміст дисертаційного дослідження, високий рівень обґрунтованості теоретичних та методичних положень, слід відмітити, що рецензована дисертація, містить певні недоліки та дискусійні положення.

1. В дисертаційному дослідженні наголошено, що постала нагальна проблема у прийнятті Закону України «Про валюту» (с. 34). Погоджуючись з даною точкою зору, слід відмітити, що дійсно, розроблення та прийняття такого Закону, дозволило б врегулювати досить складні правові відносини, які виникають у сфері валютного регулювання. Водночас, у роботі не достатньою мірою обґрунтовано необхідність прийняття такого закону.

2. У роботі розглянуто сутність, зміст та особливості валютного регулювання в Україні та зазначено, що валютна політика є важливою складовою діяльності держави, від ефективності реалізації якої напряду залежить як внутрішнє благополуччя країни, так і її зовнішньоекономічний статус, при цьому, одним із засобів реалізації валютної політики є валютне регулювання (с. 35). Проте, при дослідженні вказаного питання, необхідно було

приділити більше уваги ролі адміністративно-правового впливу держави у валютному регулюванні.

3. Доволі цікавою є запропонована автором систематизація форм валютного регулювання: форми прямої дії, форми непрямой дії, форми валютного регулювання, які залежно від умов можуть мати пряму та/або непрямую дію (с. 61-62). Однак, необхідно відмітити, що суть кожної з таких груп у дисертаційному дослідженні повністю не розкрита, що позбавляє можливості зрозуміти віднесення тієї чи іншої форми валютного регулювання до певної класифікаційної групи.

4. Розглядаючи питання поняття та структури механізму адміністративно-правового регулювання валютних обмежень, дисертант підсумовує (с. 90), що за своєю сутністю та структурою механізм адміністративно-правового регулювання валютних обмежень є складним та багатоаспектним явищем, від ефективності взаємодії елементів якого напряду залежить не лише якість здійснення валютних обмежень, а і взагалі вся діяльність органів державної влади у сфері валютного регулювання. У даному контексті, доцільно було б навести конкретні приклади суспільних відносин у досліджуваній сфері, які можуть бути врегульовані саме нормами адміністративного законодавства.

5. Враховуючи той факт, що законодавство України передбачає реформування правової системи та поступове її приведення у відповідність із міжнародними, в тому числі європейськими стандартами, а у дисертації проведено аналіз зарубіжного досвіду валютних обмежень, автору окрему увагу варто було приділити порівнянню норм міжнародного та національного законодавства, яке регулює відносини у сфері валютних обмежень, що б сприяло більш ґрунтовному розкриттю обраної теми дослідження.

Висловлені зауваження суттєво не впливають на позитивну оцінку роботи, не знижують загальну цінність дисертації, мають рекомендаційний характер та можуть стати підставою для дискусії і подальших наукових досліджень.

На підставі викладеного, можна зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове регулювання валютних обмежень» виконане на належному науково-теоретичному рівні та є завершеною працею. Враховуючи досягнення автором мети та задач дослідження, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, оскільки розкривають сутність та особливості адміністративно-правового регулювання валютних обмежень, беручи до уваги те, що в роботі наведено висновки, які сприятимуть вдосконаленню адміністративно-правових норм, в яких знаходять своє втілення відповідні правові засади, то є всі підстави відмітити, що дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор Кібець Дар'ї Вікторівни заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

декан факультету № 1

Харківського національного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

заслужений юрист України

О. М. Музичук